

† Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, apryl 1987
4. čisło · ISSN 0032-4132 · Lětnik 37

Budźće wjeseli w nadźiji, sčerpliwi w česnosći, wobstajni w modlitwje! (Rom. 12,12)

My lubujemy swoje cyrkwinske dny, Serbja so wjesela hižo na Hrodzišćo na koncu junija, a druzi na wulki Berlinski cyrkwinski dzeń w samsnym času (bohužel). Přetož hesło tuteho lěta njerěka jenož „750 lět Berlin“, ale tež „750 lět Berlinska cyrkej“, dokelž zakład z lěta 1237 za tutón jubilej je cyrkwinske wopismo. Kóždy cyrkwinski dzeń ma swoje hesło, 1959 w Lipsku běše to naše hrono. Njedzela popoldnju na hłownej a kónčnej zhrmadźiznje na Róžečanskej luce rěčachu wo tym tři cyrkwinsky wjednicy tehdomnišeho časa: Berlinski biskop Dibelius, Choćebuski generalny superintendent Jakub, kiž je tež rěčał na serbskimaj cyrkwinskimaj dnjomaj, a prezes Wilm-Westfalenski, kiž pak pochadza z Delnjeje Łužicy. Ja mam hišće we wušomaj, kak Dibelius wulkej wosadze (my běchmy skoro poł miliona) praješe: „Křesćenjo su wjeseli ludžo, a to tak a tak!“ My wěmy, zo porno druhim nabožinam, hdžež maja husto přiwisnicy „pohanski strach“, je křesćanstwo radostna nabožina. Wšak je jandžel k hodam pastyrjam-a nam wšitkim prajił: „Hlej, ja

připowědam wam wulke wjesele.“ Něk mamy jutrownik a k jutram spěwamy lute wjesole kěrłuše: „Něk wutrobnje so radujmy na swjatych jutrow ročny čas. Bóh swoje zbože dari zas.“ (Tak je kantor Arnošt Lodni přeložil němski kěrluš: „Wir wollen alle fröhlich sein ...“) Ale móžemy a dyrbymy so wjeselić kóždy čas? My znajemy wšelake nazhonjenja a dožiwjenja we wulkim kaž w małym, při kotrychž nam njeje po wjeselości a radosći! Něk pak w bibliji njesteji: „Budźće wjeseli, a to tak a tak!“, ale „w nadźiji“. Wjesele je akt a fakt křesćanskeje nadźije! My wšitcy znajemy a lubujemy kěrluš „Jězu, moja krasnosć“ (čo. 429), hdžež basnik Jan Franck po němskim originalu na koncu zrudnym ducham přikaza, zo so zhubja, dokelž mišter radosće, Jězus, zastupi, a hdžež wuznawa, zo Jězus wostawa tež w zrudobje a česnosći moja krasnosć, moja radosć.

Haj, wo česnosći wě tež japošto! Pawoł w našim hronu, a tón nam praji, zo mamy runje we njej sčerpliwi być. Kajcy njesčerpliwi ludžo smy my tola druhy, hdyž so nam wšo nješlachći tak,

kaž bychmy to rady měli. Ale sčerpliwosć je dobry křesćanski počink. Luther je něhdy wo tym rěčał, kak dyrbi wón sčerpliwy być, a naliči a mjenuje „sčerpliwosć z kejšorom, sčerpliwosć z bamžom, sčerpliwosć z přecelemi a z njepräcelemi, ze studentami a ze šulerjemi, z čeledžu a tež sčerpliwosć z Katharinu z Bory“ – a to běše jeho žona!

To budže nam darjene, hdyž wobkedźbujemy poslednje: „Budźće wobstajni w modlitwje!“ Wona dopomha přeco zaso k prawej znutřikownej křesćanskej radosći a k wotpočinkej a tež k sčerpliwosći – wězo tež k wšelakemu druhemu. Jenož je wažne, zo na to hladamy, zo to nječini my jenož hdyst a hdyst, ale přeco. Podarmo tu njesteji „Budźće wobstajni!“, kaž w kěrlušu (čo. 233) spěwamy

„Njeh stajnje zawostanu,
o Božo, při tebi,
do hrěchow hewak padnu;
při wučbje prawej
cheył zdžerzeć, wobwarnować;
tak chcu ja wobstajnje
so tebi podžakować
do wšeje wěčnosće.

G. L.

Naši serbscy katolscy bratřa we wěrje noša kóždy lěto na tute wažnje powěsć wo Chrystusowym dobyću nad smjerću do swěta. (Foto: J. Matschie)

Prokop Urban

Črije

Pětr Mlónk je přeni znaty serbski ludowy basnik. Běše to džělawy a pócćiwý ratar, kotryž staraše so swěru wo swoje džěci, lubowaše swoju žonu a pomhaše kóždemu, štož běše toho potřěbny. Sam sprawny a prawdu lubowacy njewopřimny ludžacu falšnosć a njepócćiwosć. Jeho wobdarjenosć wuslědži Jan Arnošt Smoler a namołwi jeho tež, zo by jemu swoje basnje přinjeseł. Mlónk přinjese jich cyłu hromadu. Smoler njewozjewi někotre jenož w Serbskich Nowinach, ale wuda 416 jeho basnjow jako samostatnu knižku w l. 1879 z titulom Kěrluš a spěwy.

Pětr bě wěrjacy a pobožny čłowjek. Jeho sprawna wěra, kotruž dopokaza tež w žiwjenju, měješe wězo wěste wosebitosće, nad kotrymiž drje jeho přečel, farar a basnik Handrij Zejler, druhdy z hlowny třaseše, tola ženje njeprotěstowaše. „Wěri kaž džěčo“, praji jónu Smolerjej, „ale druhdy jemu tutu džěšćowsku lubosć woprawdže zawidžu.“

Běše to jónu spočatk zymy. Sněh

džeže so hižo nekak tydžen, a w nocy čujomnje mjerznejše. Mlónk kálaše na dworje drjewo. Rjanu hromadu bě sej z lésa přiwjezl a nadžiješe so, zo budže jemu cyłu zymu dosahać, tež hdy by dolha a kruta była. Tuž drjewo na dworje kálaše, a džěci – te mjeńše – nosachu je k domskemu, hdžež chceše je Mlónk při muri składować. Drjewo njedyrbješe tam jenož wuschnyć, ale tež čehu před zmjerzkami a lodžanymi wětrami škitać. Džělo džěše jemu wot ruki, tola potom přińdže na wosebje sukaty kruch. Někotre razy jemu sekera wot drjewa wotskoći. Pétr nabra tuž mocy a rubny ze wšej mocu do drjewa. Drjewo so njepodwoli. Suk zasmja so jenož njetrěbnej ratarjowej prócy, sekera zaso wotskoći a wusuny so při tym gospodarzej z rukow, zleća wulkotny wobluk w powětrje, zahwizda a padny čežko na zemju runje tam. Hdžež tupotaše najmlóšći Mlónkowy synk Arnošt. Hólčik so stroži, chceše čeknyć, ale njemóžeše. Sekera bě runje pódlá džěsća do zemje zjěla, tak blisko, zo překló sukničku, kotruž bě Arnošt po tehdomnišim wašnju woblečeny, a z tym bě wón kručé k zemi sputany. Mlónk so stroži. Što drje bě so małemu stało? Je jemu sekera nůžku wotrubbyla? Abo ručku? Wostanje džěčo žiwé? Kak so nan wjeseleše, hdyž widžeše, što bě so stało.

Dyrbješe swoju radosć někomu, kotrehož sej jara česćeše, hnydom džělič. Tuž přewostaji synka lubej maćeri a doběža sej njehladajo na zdalenosć k nikomu druhemu hač k fararjej Zejlerjej.

„Knježe duchowny, sym Bóh tomu Knjezej tak džakowny. Bych jemu chcył tež wjeselo wobradzić. Hdy bych jemu móhl něšto darić!“

Farar Zejler měješe runje čežki worjeh lušćić, mjenujcy kak by staremu Matejej dobre črije wobstarał. Starc spaše hižo léta w bróžni susoda Mróza. Na bróžeň bě zwučeny, spaše tam na walčku slómy, a w zymje přida hospodar hišće walčk. Bě tam tež stary konjacy prikryw, wězo čisty, wo což so hospoza postara. Matej bě hižo jara stary a nimale slepy, džělać ničo njemóžeše, tola njezebrješe. Pola swojeho hospodarja, kaž susodej Mrózej praji, so tež najě, wo nekajku wotpołożenu zwjeršnu a spódnju drastu staraše so w prawym času Zejler. Tež kusk mydla dósta na farje, dokelž sej drastu sam płokaše. Stajnje bě čisty, wumyty a sčesany. „Zo njeby so trjebał syn za mnje hańbować, hdyž wróci so z Ameriki, hdžež je před poista létami wotjěł“, powědaše Matej z hórkim, njewěrjacym posměwkom. Tola někole njeměješe črije.

W tym wokomiku přińdže Mlónk, zbožowny a Bohu tak džakowny.

„Wěsće što, přecelo? Kupće tuž z džakownosće Bóh tomu Knjezej Matejej nowe, porjadne črije. Te, kiž ma, nje-dadža so hižo wuporjedić, a Matejej bych u nich nohi zmjerzli. Wěsće, w bibliji steji, zo štož sčini my abo někomu damy, štož to trjeba, damy z jeho posrědnistwom Bohu.“

Zejler bě kručé přewědčeny, zo běchu Matejej črije wěste, tola Mlónk ně-

jak dolho mjelčeše. Nadobo pak wurazy: „Knježe duchowny, to tola chutnje njeměnice! Pohladajće jenož na Matejowej nozy! Zo bych tajke črije dyrbjał Bohej Knjezej dać? To bych jeho rjenje zranił. A wyše toho, snadž by Matej w nich najpředje chodzil a je potom wotteptane a wobkopane Bohu dał. Knježe duchowny, ně, to njesčinju! Ženje! Wyše toho njetrjeba Bóh tón Knjez scyla črije. Na to dopominam so hišće derje z hodžinow nabožiny w šulskim času. A wy sće mje, knježe duchowny, pruwował.“

Chwilku běše čicho. Překwapjeny Zejler přemyslowaše, kak Pétrej wuswětlić, zo bych črije za Mateja móhli być jenož pokaz džakownosće Bohu. Skónčnje pak jeho Mlónk přelisić:

„Hižo wěm, knježe duchowny. Napisam z džakownosće Bohej Knjezej kěrluš. Rjany kěrluš. Wo to budu so prócować. Hdyž budže hotowy, přinjesu jón wam pokazać.“

„To sčiniće, bratře, to budže wopravdže rjenje“, rjekny Lazowski basnik, tola jeho hłos bě trochu škropawy. Matej by te črije jara trjebał ...

W tym wokomiku doda Mlónk: „Tola te črije Matejej tež dam. Popřeju jemu te wjeselo, hdyž mam je tež. A budžeja jenož za njeho, za Bóh toho Knjeza njetrjeba so z nimi na kedžbu brać.“ Wjesele zasmja so tež Zejler.

Rady powědaše tutu stawizničku swojim přecelam a doda: „Pétr Mlónk wěrješe wopravdže hluboko a sprawnje. A wyše toho tak rjenje kaž džěčo – Bože džěčo.“

Jerzy Sliziński

Hornjoserbska gramatika z l. 1788 wuslědžena

W žanej serbskej bibliografiji nječitamy mjeno Johann Michael Georg. Njeznaty bě dotal „Pospyt serbskeje rěčnicy“, kotryž wuslědži stawiznar Christoph Schaller w januarje 1982 při studijach k žiwjenjeběhej J. M. Georga w archiwje Stawizniškeho towarstwa za Hornju Franksku w Bayreuce a kiž jeho syn Helmut Wilhelm Schaller, slawist na Marburgskej uniwersiće, w l. 1986 w Hieronymusowym nakładnistwje w Neuried kritisce wuda.

Swójba J. M. Georga (1740–1796) pochadžeše z Lužicy. Po wosebitym měrje w l. 1635 mjez sakskim kurwjerchom a kejšorom Ferdinandom dyrbješe wona domiznu wopušić a zasydli so w Rangnje pola Bischofsgrüna w Hornjej Frankskej, hdžež so J. M. Georg 20. septembra 1740 narodži. Po skónčnjeju prawizniških studijow při uniwersiće w Erlangenje započá w tehdomnišim pruskim Bayreuce jako knježerstwowy adwokat džělać. Bórže postupi wobdarjeny prawiznik na knježerstwo-weho radžićela a w l. 1795 bu direktor w II. senaće knježerstwa w Bayreuce.

J. M. Georg wuwi šěroko wědomostnu džělawosć. Wón zawostaji 125 pojednanjow wo prawiznistwje, rěčespyće, wo stawiznach a matematice. W stawiznach zajimowaše jeho wosebje słowjanske zasydlenje Hornjeje Frankskeje. W l. 1798 wozjewi jeho syn Fr. A. Georg w Erlangenje žiwjenjeběh nana pod titulom „Lebensbeschreibung eines der vorzüglichsten Staatsmänner unserer Zeit ...“, w kotrymž mjez druhim pisa: „Er fand, dass sehr viele Benennungen in unseren Franken Sorbenwendischen Ursprunges sind, dass sehr

viele Gebräuche sich unter unserem Landvolk erhalten haben, die höchst wahrscheinlich von einem Zweig der alten Slaven bis auf uns nun sich fortgepflanzt haben und eben so viele Gesichtspunkte in vaterländischen Staatsrecht dadurch aufgehellt werden können, welche dem Staatsmann viel Licht zu geben vermochten. Diese Dinge zusammengenommen, mit der süßen Nahrung, die das Studium der Geschichte der Einbildungskraft gewährt, waren hinreichend, den älteren Zustand unseres Landes, so dann ganz Frankens, endlich der Sorbischen Sprache aus dem Dunkel herauszuziehen.“ (Citowane po H. W. Schallerowym wudaću, str. 6–7.)

W Bayreuce spřeceli so Georg ze stawiznarjom J. G. Hentzu, kiž bě awtor tam 1788 wozjewjeneje brošurki „Versuch über die älteste Geschichte des fränkischen Kreises insbes. d. Fürstenthums Bayreuth“, w kotrejž přeni raz na słowjanski pochod mnohich tamnišich městnych mjenow skedžbni. „Dem Umgang mit Hentze hat mein Vater viele glückliche Stunden verdankt, überall, wo sie gingen und standen (immer auf Spaziergängen in Wäldern), war von nichts als von alter wendischer Geschichte gesprochen, der Einfluss dieses Volkes auf unsere Nation und unser Land erwogen“, pisa F. A. Georg.

J. M. Georg kupi sej serbsku bibliju, kotraž služeše jemu k rěčnym zwučowanjam, znaješe A. Frenclowy „De originibus linguae Sorabicae“, tola hłowne žórlo, z kotrehož čerpaše při pisanju jeho Serbskeje rěčnicy, běše Serbska gramatika Jurja Mateja z léta 1721. W swojim džěle zepěra so J. M. Georg husćišo wo swój přikład, kotryž nastá wjace hač 60 lět zašo. Georg pře-

wjedže při wšěm wěste korektury na Matejowej gramatice, a jeho hornjoserbska rěčnica ma mnohe swójske přemyslowanja, kotrež běchu hodne. tute džělo zjawnosći přistupnić.

Georgowa Serbska rěčnica ma 142 stronow manuskripta w gotiskim kursiwym pismje. W přnim wotrězku pisa awtor „Von der sorbischen Sprache überhaupt“. Tak kaž jeho předhadnicy zastupuje tež Georg nahlad, zo ma so serbsčina ze sarmatišćiny wotwodzić a ma zhromadny pochod z hebrejšćinu (§ 29). Dale wón twjerdži: „Die alte deutsche Sprache hat mit dem Sorbischen sehr vieles gemein, und es scheint, dass beyde Sprachen vor ungefähr 2500 Jahren eine Sprache gewesen“ (§ 30). Georg spózna hižo bystnostne toponomastiskich problemow. Tak pisa w § 34: „Da die Sorbische Sprache in den alten Zeiten nicht geschrieben wurde, so hat man auch keine anderen Denkmale der alten Sprache als die Namen der Dörfer auszuweisen, vielmehr muss man, um alte Sorbische Wörter zu erklären, seine Zuflucht zu anderen slavischen Sprachen nehmen.“

Třeći kapitl přenjeho wotrězka je krótká zwukowěda, ju sleduje morfologiske wopisanje wšitkich nominalnych kategorijow a krótki pospyt wopisanja serbskeho słowjesa. Wopisanje syntaksy pak pobrachuje. Georgowe mylenja wuporjeda H. W. Schaller w swojich fachowje spisanych wobšěrných přispomnjenjach.

Za dokładnu kritisku ediciju dotal njeznateje Georgoweje Serbskeje rěčnicy zasluži sej jeje wudawaćel, Marburgski slawist Schaller, džak wšitkich, kotřiž so bliže ze studijom serbsčiny zaběraja.

Pilny Michal

Z bulom w ruce chcyše Michal z domu woteńc. Tu so dopomni, zo bě jemu mać kazała, zo ma džensa wotwjesc stary čapor do črjopjenca. Ale što z kopańcu? Bě sej tola z tamnymi hólcami wučinił, zo so popoldnju na sportnišću zetkaja. Skrótka Michal přemyslowaše a so rozsudži, z wotwjezenjom črjopow chwatać. Potom změje hišće dosć časa ke kopańcu.

Michal wučahny z kólnje wozyčk a nakladowaše wšón čapor na njón. Bě toho wjele a traješe to dlěje, hač bě sej to myslil. Nětko pak spěšnje. Michal so zapřehnje do wozyčka a chwatajo wotjědže z dwora. Wozyčk ropotaše a skakotaše po wjesnym puću. Nadobo založi do kamjenja, a něšto črjopow suny so z wozyčka na puć. Rozmjierzany Michal wšo zaso horje zmjeta a chwataše dale. Za wsu zrazy kolesko do džery, a hižo kulachu so prózdne barbowe tyzki po puću. Nětko so Michal dospólnje rozmjerza. Zdaloka widžeše, zo tamne hólcy hižo bul kopaja, a wón ma so tu dračować. Do črjopjenca je hišće daloko. Nadobo zaswita jemu myslička. Michal sčahny wozyčk na mjazu a zmjeta wšě črjopy do kerkow při puću.

Wolóženy Michal zdychny, wza prózdny wozyčk a nastaji so na puć domoj. Bě hižo kónčk wot kerkow zdaleny, to poča pomaľšo wustupować. Što, hdyž bě jeho něchtón widzał? Što, hdyž nan a mać njeđzeli při wuchodžowanju stary čapor wuhladaja a spózňaja, zo je to jich? Što, hdyž so mać wječor woprašaja, hač je swój nadawk spjelnił? Dyrbi ju

nalžeć? Michal wosta stejo, přemyslowaše chwilkku a potom kručě wozyčk přimny a so zawróci.

Na mjazy Michal zaso wozyčk wotstaji, zalěže do kerkow a kruch po kruchu zezběra wšón čapor a jón zaso nakladowaše. Nětko jón lěpje składže, zo njeby so jemu po puću do črjopjenca wjace z wozyčka sunyć móhl. Runje wulěže posledni króc z kerkow, to steji pódla wozyčka stara Wićazowa. Michal so nastroži: Nětko budže wona swarić!

Wićazowa so wjeseli: „Michale, ty to sy! Hižo zdaloka sym widžala, kak tu něchtón črjopy zběra. Ale zo ty to sy, to sej njebych myslila. To ty rumuješ stary čapor, kiž z njerozumni ludžo tu zmjetali. Tajki pilny hólce tule sy, a či tamni mjazy na sportnišću za bulom běhaja. Haj, hdy bych wšě džeći tak za porjadom hladali kaž ty! Tu maš něšto za twuju prócu.“

Prjedy hač bě so Michal dohladał, stlóci stara Wićazowa jemu dvě hriwnje do ruki. Michal so začerwjeni. Stara Wićazowa sej mysleše, zo z wjesela, ale Michal wědžeše, zo z luteje hańby.

T. M.

K hódančku wo serbskich prócowarjach

Na wšitkich dopisach, kiž smy dóstali, běchu mjenam prawe powoňanje a prawe městno skutkowanja přiřadowane. Myto dobyła je sej

Manja Chěžnikec z Cokowa.

Wšitkim tamnym pak: Klětu w januarje budžemy so was zaso prašeć „Štó to wě?“, a potom čaka dalše myto na swojeho dobyčerja.

T. M.

to. Tehdy so poda 93lětna na wulce zasluženy wuměnk k džowce do Wichowow. Doľhož jej mocy dowolichu, chodže na serbske kemše, čitaše „Pomhaj Bóh“. Naposledk, hdyž jeje mocy hladajcy wotebérachu, modleše so wšědnje, „zo by ta štundka tola bórze přišla“. Hišće jónu swjećeše Bože wotkazanje, a bórže po tym ju Knjez nad žiwjenjom a smjerću wuslyša a spožči jej měrnu, lochku smjerć. Wosada a wosadni na nju z džakom spominaja.

Nětk wotewrja so rjane mi Bože njebjesa, hdyž njejsu styski žane. hdyž widži Jezusa.

JM.

Miroslav Hloušek 60 lět

Naš luby, swěrný přećel, farar Miroslav Hloušek w Železnym Brodže (ČSSR), je 9. 2. 1987 swoje šěsćdžesćacy woswjećił. Po českich zakonjach je z tym wuměnkarsku starobu docpěl. Wón pak chce hišće dale wostać w duchownskej službje, doniž Bóh Knjez jemu k tomu mocy spožči. A my přejemy jemu, jeho wosadze a jeho cyłej cyrkwi, zo by móhl hišće wjele lět služić. Naš luby bratr ma we wjednistwje swojeje cyrkwy wažnu funkciju.

My ewangelscy Serbja wěmy so z luby jubilarom wosebje zwjazani. Na našich serbskich cyrkwinskih swjědženjach je husto mjez nami był, a ze „serbskim busom“ smy pola njeho byli w Železnym Brodže. Lubje nas Hloušek mandželskaj a wosada pohosćichu. Naš bratr a přećel je horliwy a wustojny pčolar a jako tajki ma kontakt ze serbskim pčolarskim towarstwom w Chrósćicach. Hdyž běchmy na Serbskim tydženju w Čechach, nas wopytowaše, nas pobožnje a narodnje popylnjowaše.

Bóh luby Knjez zaplać jemu jeho swěrnú lubosć a žohnuj dale jeho skutkowanje.

Gerat Lazar

Stawizny serbskich cyrkwinskih dnjow

31. cyrkwinski dzeń 25. a 26. junija 1977 w Budyšinje steješe pod heslom: „Spěwajće Knjezej nowy kěrluš“. So botu popoldnju zeńdžechmy so na zwučene wašnje na Michaľskej farje. Z Berlina bě přijěl Arnošt Golč, wnuk a wulki wnuk Rakečanskeju fararjow Golčow, zamołwity redaktor za Bože služby w rozhłosu. Wón přednošowaše wo nastaću a wuwicu našeje najbóle wužiwaneje pobožneje knihi, mjenujcy wo serbskich spěwarskich. Wšak su ewangelscy Serbja swoje spěwarske pilnje trjebali, nic jenož na kemšach, ale tež doma jako modlerske. W přenjeju połojcy 18. lětstotka ruče za sobu sčehowachu wjacore wudaća serbskich spěwarskich z wjele kěrlušemi wězo wšelakeje kwality, tak zo dyrbjachu pozdžišo skrótić a jednotliwe spěwy wuwzać. Dr. teol. Zyguš, něhdyši farar we Wulkich Ždžarach, naspomni, zo steješe w starych spěwarskich jako přenjeju čislo Lutherowy kěrluš „Nětk wjeselće so, křesćenjo“, a přispomni: „Najlěpje ze wšěch serbskich spěwarskich lubja so mi najposledniše (wudawk 1955), hdyž je so ličba kěrlušow wotmjězowała na najhódniše a najwažniše.“ Sotra Horka z Čech doda, zo je pola nich doma problematika podobna. Bórže tam wuńdu nowe spěwarske Česko-bratrowskeje cyrkwy.

Mudrosć starych Serbow

Hłowa trjeba wutrobu a wutroba głowu

Hłowa je tu symbol za rozum, za měrne, stróžbe, wěcowne přemyslowanje a rozsudženje. Česmy sebi tajkich ludži!

Ale tajki rozumny, sprawny čłowjek je jenož položny, jelizo nima dobru, pobožnu wutrobu. Z njeskaženeje wutroby přińdu te rjane a nadobne počinki: lubosć, smilnosć, změrnosć, znjesliwosć, bratrowstwo, njesebičnosć, dowěra, swěra, pobožnosć. Wšitke tele dobre počinki njejsu přećiwo rozumej, njejsu njerozumne, ale z rozuma njewuchadžeja. Rozum wótrje hlada a korekt sudži, ale je zymny. Hłowa trjeba wutrobu, zo by čłowjek dospólny a dušny był.

Ze skaženeje wutroby pak přińdu zle počinki: hordosć, zwada, njepóćiwosć, zasaklosć a tak dale. Štó móhl wšitke hrěchi nalićić? Hłowa, rozum dyrbi naš sudnik być, kotre hibanja našeje wutroby su dobre a kotre zle. Wutroba trjeba głowu.

Možemy pak so na głowu, na swój rozum spušeć? Rozum nam kaza, njedaj sej wšitko lubić. Zaplać złosć ze złosću, hewak podležiš. Njestaraj so wo druhich, wo tebe so tež nihto njestara. To pak je přećiwo Chrystusowemu duchej. Wón je naš Knjez, naša głowa w njebjesach. W jeho duchu budžetej wutroba a głowa we nas w dobrym mandželstwje.

Gerhard Wirth

Wichowy: 26. januara je tu zemřela Marja Rabowscyna rodž. Měrsec w žohnowanej starobje 95 lět. Njeboćička bě so narodžila 31. awgusta 1891 w Barće, so wudała 1912 a bě po tym dothe lěta džeřala jako „hejtmanka“ na Hrodziščanskim ryčerkuble. Z pjećdžesatych lět staraše so wo porjad na kěrchowje, hrabaše lisćo, wotnosy spadane drjewo, kopaše njerodž... A cyły čas, hač do Smjertneje njeđzele lěta 1985, džeřalaše zadarmo, nočycjo „žanoho feńka“ za

Swjędzenske kemše 3. njedzela po Swjatej Trojicy w krasnje wobnowjenej Michalskej cyrkwi wostanu nam wšitkim, kiž tehdom tam přebywachu, w stajnym a rjanym dopomnjeću. Předar bě předsyda cyrkwinskeho dnja. Tekst bě předpisana perikopa dnja k Luk. 19, 1–10, podawk wo wyším čłowniku Cacheju, kiž běše lézl na figowu štom, dokelž chcyše Jězusa rady wohladać. Tež nam dyrbi na našich kemšach wo to hić, Jězusa wohladać, do bychmy kaž Cachej bliši zwisk z nim namakali a jeho pomoc zhonili.

Po předowanju postrowichu nas nač krajny biskop dr. Hempel, konsistorialny rada Fichtner, něhdy farar we Worejecach, nětko w Zhorjelcu. Zo wobaj wysokaj knjezaj tež ze serbskimi słowami nas postrowištaj, je nas wosebje zwjeseliło. Potom rěčeše serbski superintendent Wirth a pokaza na to, kak wažne je, zo přeco zaso zhromadnje jako Boží lud swój serbski kěrluš spěwamy. Farar Jan Horki z Kroměříža (CSSR) přednjese postrow swojeje Českosobratrowskeje cyrkwe. —

„Spěwajće Knjezej nowy kěrluš“, to je so stalo na wosebje rjane wažnje na popoldnišej zhromadźiznje. Wosadni spěwachu rad a radostnje, farar Pawoł Albert zaspěwa nam ze swojim rjanym wukublanym hłosom solospěwaj, naši hosćo z Čech, fararka Tenglerowa a mandželskaj Horkec, spěwachu česke kěrluš. Hanka Tarankowa z Budestec da pokiwu, kak so hodži z džěćimi spěwać za sebje a za druhich. Blidarski mišter Hermann Jan z Dešna w Delnjeju Lužicy, kotryž bě po wójnje delnjoserbske kěrlušy zestajał za čišć, rozprawješe, kak je so pola nich rad serbsce spěwalo.

A jako posledni rěčeše dr. med. Arnošt Wirth z Biskopic jako lékař. Wón wuzběhny, zo móže so spěwanje z medicinskeho stejišća jenož podpěrać. Při spěwanju so duša wolóža a wotpočnje. Zrudoba so pomjeňši, a čłowjek so rozwjesele. Tak słuša spěwanje do dušneho lěkowanja. Hudźba mócnje skutkuje na čłowjesku dušu. Při tym pak dyrbi my wěděć, zo móže hudźba tež čertowse na čłowjeka skutkować. Tuž wupytajmy sej hudźbu, kotraž přindže z dobreje, stroweje duše. A hdyž spěwamy Knjezej nowy kěrluš, je spěw kaž modlitwa. Haj, spěwanje je Boží dar, a my chcemy tutu móžnosć prawje wužiwać.

Serbski superintendent so wšitkim wutrobnje džakowaše, kotřiž běchu přinošowali k dobremu poradženju našeho rjaneho swjędzenja, wosebje wosadze a jejnemu fararjej, Michalskemu cyrkwinskemu chórej, kotryž je nam pod nawjedowanjom kantora Baumanna k našeju džakownej radosći serbsce spěwał. Na přénim a na poslednim městnje pak słuša Knjezej, kotremuž chcemy přeco zaso z wutroby spěwać nowy kěrluš, česć, chwalba a džak!

Přispomnječko

Njedawno mějachu konfirmandža na pačerjach napisac, što za nich wěra do Boha woznamjenja. Zo njebychu jenož to pisali, štož chce farar slyšeć, njetrjebachu swoje mjeno připsac. Něchtó bě napisal: „Bjez wěry do Boha by moje žiwjenje čese bylo.“ Najprjedy so tutej wotmołwje džiwach, ale potom sebi prajach: Njeje tomu tak? Nimamy tam, hdžež družu žaneje nadžije a žanoho tróšta wjac nimaja, tola tróšt a nadžiju?

Snano pak je konfirmand (abo konfirmandka) z tym prajić chcył: Mojej staršej mje njerozumitaj, a praweho pře-

čela tež nimam a z tym nikoho, komuž so cyle dowěrić móžu. Njebych-li so Bohu ze swojimi problemami a prašenjemi dowěrić móhl, by moje žiwjenje čese bylo.

Ale njech za tutym wuprajenjom steji, štož chce. Něšto so na kóždy pad pokaza: Za pisarja tuteje sady słušatej wěra do Boha a žiwjenje hromadže. A njeje to dobre dopóznać młodeho čłowjeka?

Kak je to pola Tebje, luby čitarjo? Što je za Tebje wěra do Boha?

S. Albert

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Budyšina

Jutry so bliža, a z nimi za někotrehožkuli nana wažne prašenje: Što ma mój syn być? Za tajke prašenje dyrbi my zaso a zaso k rozpomnjenju prajić: Hišće doho budže trać, zo změje serbski lud we wšěch powołanjach dosć přihódnych zastupjerjow. Hišće su duchownske a wučerske městna, kotrež žaneho serbskeho zastojnika nimaja. Njech tohodla synojo, kotřiž su k tomu kmami, so z dowěru do studijow dadža. „Towarstwo Pomocy za studowacych Serbow“ w dalšich lětach rad pomoc poskičuje, zo by serbskemu ludej k dobrym serbskim duchownym, wučerjam a druhim zastojnikom dopomhało. Njech pak je tute towarstwo našim čitarjam tež zaso znowa naležnje poručene, zo bychy do njeho zastupili, njejsu-li hišće jeho sobustawy, a tež druhich k zastupej namołwili. — Kóždolětny přinošk je jeno 1 mk.

Serbske Nowiny, sobotu, 2. haprleje 1887

POWĚŠĆE

Hodźij

W Hodźiju spominachu dnja 6. februara na 100. posmjertniny Pětra Mlónka z Džiwoćic. Jeho bě tón džen na Maloborščanskich honach Boža ručka zajała, hdyž přewodžeše džěćo z Maleje Boršće do Hodźija na pohrjeb.

Pětr Mlónk bě w swojim času přewšo woblubowany ludowy basnik, syn robočanskeho žiwnosćerja ze Žičenja. Šulu njebě ženje wopytał, tola čitanje a pisanje bě sej sam přiswojił. W běhu swojeho 82lětneho žiwjenja napisa wjele skladnostnych basnjow, kotrež wuda Jan A. Smoler, kiž bě jeho při přednjesenju basnje w Hodźiju připadnje slyšał. Jeho basnje njejsu hołe ry-mowanki, ale swědča wo wulkej wutrobje a pobožnosći.

Hdyž běchu Hodźijscy w nowembru 1985 stary pomjatny kamjeń zaso na přénjotnym městnje pripravili. Hdžež bě Pětr Mlónk wumrěł, tak položichu wosadni na jeho 100. posmjertninach pod připołdnisim zwonjenjom na jeho rowje wěnc.

Wječor wotmě so pomjatna hodžina na farje, na kotrež předstaji farar Pietsch žiwjenje, čas a wosudy jeho swojby. Wučer Jurij Pjetaš z Bolborc přednošowaše serbsce a němsce wubrane basnie Pětra Mlónka a wudospoľni je z epizodami ze žiwjenja Pětra Mlónka, kotrež je jeho přichodny nan zawostajił.

Wosebity doraz měješe wječor z tym, zo wobdželi so na nim Pětra Mlónkowny prawnučk, knjez Wuschik z Budyšina. Wobrazy, spěwarske, awtograf kaž tež někotre z jeho spisow běchu so k tutomu zaměrej wustajili.

Wječor zawostaji pola wšěch přítomnych wulki začišć.

Pólska: Bamž Jan Pawoł II. je wot statnych a cyrkwinskih instancow do Pólskeje přeprašeny. Wopyt je za junij tutoho lěta předwidzany. Jan Pawoł II., kiž je wot nazymy 1978 z bamžom, wopyta hižo dwójce Pólsku.

Wařawa: Jako nowy prezident pólskeje ekumeniskeje rady je so generalny superintendent metodistiskeje cyrkwe w Pólskej, Adam Kuczma, wuzwolił. Wón je z tym naslědnik lutherskeho biskopa Janusza Narzynskeho.

Madžarska: Po zwěsćenju madžarskeho tydženika stupa ličba kemšerjow w poslednich wosom lětach dale. Kóždy džesaty chodži njedzela kemši. Někak dwě třeciny wšitkich džěći so wukěije, a skoro połojca mandželstwow da so cyrkwinse wěrować.

Handrij Zejler

NALEĆO

*Što to hwizda, woła, spěwa,
što to ščerči, fifoli,
hdyž so jasne njebjó směwa
a dych čehnje nalětni?*

*W haju, hatach, polu, holi
zrađuje so ptačina,
swobodnosći, swojej woli
po čěsnosćach zawyska.*

*Posylń, nalěćo, mje k wěri,
k noweju mocy, lubosći;
twoja rjanosć njech mje čeri,
chwalić Boha z ptačkami!*

SERBSKE BOŽE SŁUŽBY

5. 4. — 5. njedzela w póstnym času

Budyšin-Michalska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Budestecy: 14.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Albert)

12. 4. — 6. njedzela w póstnym času

Bart: 8.30 hodž. kemše (G. Lazar)

17. 4. — Čichi pjatk

Budyšin-Michalska: 14.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Albert)

Hrodžišćo: 10.00 hodž. kemše (Malink)

20. 4. — 2. džen jutrow

Hrodžišćo: 14.00 hodž. kemše (Malink)

Bukecy: 9.00 hodž. kemše (G. Lazar)

26. 4. — 1. njedzela po jutrach

Hodźij: 10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (G. Lazar)

Połpica: 10.15 hodž. kemše (Malink)

Minakał: 8.30 hodž. kemše (Feustel)

3. 5. — 2. njedzela po jutrach

Budyšin-Michalska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Albert)

Pomhaj Böh. časopis ewangelskich Serbow. Rjadowe Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Ludowe nakładnistwo Domowina Budyšin, Sukelniska 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert. Serbski kěrchow, Budyšin 8600. tel. 4 22 01. Ekspedycja: farar G. Lazar, Kirchweg 3, Bukecy (Hochkirch) 8601. — Lič. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Čišć: Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-515). — Wuchadza jonkroč za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110 — Index-Nummer 32921